

MİDE-DUODENUM LEZYONLARININ GÖSTERİLMESİNDE ÇİFT KONTRAST RADYOSKOPIK İNCELEMENİN TANI ÜSTÜNLÜĞÜ

Dr. Adnan OKUR *
Dr. Mehmet BULUNMAZ**
Dr. Akın LEVENT*
Dr. Zeki BAKIR***
Dr. Şefik GÜNEY***

ÖZET :

Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı'na, üst Gastro-İntestinal Sistem (GİS) incelenmesi amacıyla gönderilen, daha önceden baryumlu tek kontrast radyoskopik tetkik yapılmış hastalardan 43'üne uygulanan baryumlu çift kontrast radyografik incelemeleri ve sonuçlarını endoskopik yöntemle karşılaştırılmasını kapsamaktadır.

Tek ve çift kontrast yöntemle yapılan üst GİS incelemelerinin ve endoskopik tetkikin doğru tanı oranları sarısıyla; % 56,7, % 79,0 ve % 95,0 olarak bulunmuştur. Çift kontrast tekniğin, tek kontrast tekniğe olan tanısal üstünlüğü belirtilmiştir.

GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER

Üst GİS patolojilerinde, endoskopinin ve anjiografinin öncelikli tanı yöntemi olarak seçilmesini gerektiren klinik tablo göstermeyen olgularda, rutin olarak baryum sülfat suspansiyonunun kontrast madde olarak kullanıldığı radyografik incelemeler kullanılmaktadır.

Özellikle günümüzde artan üst GİS yakınmaları ile hekime başvuran bir çok hasta, olası bir patolojinin gösterilmesi amacıyla Radyoloji ünitelerine gönderilmekte, bu da rutin işlemlerini önemli bir kısmını teşkil etmektedir.

Öte yandan bu sistemde görülen hastalıkların tanısında daha duyarlı, ancak invaziv bir yöntem olarak kullanılan fiber optik endoskopinin sağladığı tanı üstün-

* Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Yrd. Doç. Dr.)

** Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı Uzman

*** Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Doç. Dr.)

**** Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Prof. Dr.)

tünlükleri, tek kontrast yöntemle yapılan üst GIS incelemelerinde azımsanmayacak oranda tanısal yanlışların olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu hata oranı azımsanmayacak oranda olup, değişik çalışmalarda % 20-36 gibi rakamlarla ifade edilmektedir (1,2).

Üst GIS incelemelerinde ilk başvuru ve yaygın tanı yöntemi olarak kullanılan baryumlu radyografik incelemelerin, tanısal hata oranını azaltmak, bir ileri inceleme metoduna olan gereksinimi azaltacaktır. Bunun sağlayacağı yararlar:

- 1- Tolere edilmesi güç bir yöntem olan endoskopi uygulamasını en aza indirmek,
- 2- Tanı ve tedaviyi geciktirmemek,
- 3-Radyolojik yöntemle olan güveni sürdürmek,
- 4- Zaman ve ekonomik kayıpları önlemektir.

Japonya'da mide kanseri insidansının yüksek olması, araştırmacıları daha küçük gastrik lezyonları göstermek için duyarlı metodlar geliştirmeye yöneltmiştir. Böylece Japon araştırmacılar, alt GIS için geliştirilen çift kontrast radyografik yöntemin prensiplerini mide çalışmalarında da uyguladılar (3,4).

Mide ve duodenumun normal mukoza yapısı; fundusta düzensiz, koprusta birbirine dik seyirli ve kıvrıntılı, antrumda birbirine yaklaşan seyirli, pilor ve bulbusta ise uzunlamasına seyreden birbirine paralel ve düzenli plikalar şeklindedir (5).

Mide ülserleri % 95 oranında soliterdir ve en sık küçük kurvaturada yerleşim gösterirler. Radyolojik olarak derinlikleri fazla, dar boyunlu, düzgün tabanlı ve etrafında ödem halesi (Hampton çizgisi) bulunan, dolma fazlalığı şeklinde (niş) şeklinde görülürler. Ön-arka projeksiyonda ise etrafında lüsen ödem halkası bulunan dolunay şeklinde görünüm verirler. Gastrik malinensilerin radyolojik görünümleri, mukozal düzensizlik, dolma defekti ve tutulan bölgede peristaltizmin yokluğu (rijidite) şeklinde özetlenebilir (5,6).

MATLERYAL VE METOD

Giriş bölümünde belirtilen amaçla, Mayıs-Aralık/1988 döneminde, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı'na gönderilen 43 hastaya çift kontrast üst GIS incelemesi yapıldı. Hastaların tümü daha önce tek kontrast GIS incelemesi yapmış olup, kontrol için veya şikayetlerinin sürmesi nedeniyle tekrar hekime başvuran olgular arasında gelişigüzel seçildi.

İncelemeyle alınan hastaların 19'u erkek, 24'ü kadın olup, yaş sınırları 21-75 arasında ortalama 42 idi.

Belirlenen yöntemle radyografik incelemeler şu şekilde yapıldı. Ortalama 8 saat aç kalması öğütlenen hastaya 50 cc su ile 5 gr. olan bir poşet CO₂ granülü yutturuldu. Bunu izleyen bir-iki dakika içerisinde viskozitesi fazla olmayan ve

iyice karıştırılarak homojen hale getirilmiş 125 cc baryum sulfat suspansiyonu oral yoldan verildi. Masa 45° eğik durumda iken hasta eksenini etrafında döndürülerek mide mukozasının baryum suspansiyonu ile tamamen sıvanması sağlandı. Grafiler, erekte, supine, semierekte prone, lateral, 15° terendelenburg pozisyonunda prone, supine ve oblik olarak elde olundu. Masa horizontal konumda iken hastalar sol yana doğru döndürülerek, midede distansiyonu sağlayan gazın bulbusa geçmesi sağlandı. Bu pozisyonunda antrum, duodenal bulbus ve ans'ın spot röntgenogramları alındı. Radyografik işlemleri tamamlanan hastaların tümü 2-7 gün içerisinde endoskopik incelemeye gönderildi.

BULGULAR

Tümünde endoskopik inceleme ile birlikte histopatolojik kontrol de yapılan 43 olgunun 20'sine bulbit ve duodenit, 7'sine duodenal ulkus, 6'sına gastrit, 5'ine gastrik malignensi ve 2'sine gastrik ulkus tanısı konuldu. Üç olgu normal bulundu.

Bu çalışmada olgu sayının az oluşu, saptanan patolojilerin yaş gruplarına göre istatistiksel dağılımını belirlemede yetersiz kalacağı bilinmekle birlikte; gastrit ve gastrik malignensi olgularının 40-80 yaş grubu, bulbit, duodenit, duodenal ve gastrik ulkus olgularının 20-40 yaş arasında yoğunlaştığı dikkat çekmiştir.

Endoskopik ve histopatolojik incelemeler, daha önce tek kontrast yöntemiyle üst GİS incelemesi yapılan bu 43 olguya konulmuş bulunan tanılarda % 37,2'ye varan yanlışlığı ortaya çıkarmıştır. Çalışma kapsamında aynı olgulara uygulanan çift kontrast üst GİS incelemeleri ise tanı yanlışlığının % 16,9 düzeyine kadar indiğini göstermektedir. Tek kontrast ve çift kontrast yöntemler arasında tanı uyumsuzluğu bulunan olgular gözönüne alındığında; çift kontrast yöntemine göre, tek kontrast yöntemde tanı yanlışlığı % 18,6 oranında daha fazla bulunmuştur.

TARTIŞMA

Cornelius ve arkadaşları, 98 olguluk çalışmalarında endoskopik tetkikin % 96 oranında doğru tanı verdiğini, çift kontrast çalışmada ise bu oranın % 76 olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada tek kontrast yöntem için radyografik total hata oranının % 18'den % 54'e kadar değiştiği bildirilmektedir (7).

Young ve arkadaşları, 1985'te çift kontrast teknikle 738 olguda yaptıkları çalışmada, mide lezyonlarında % 96, duodenal lezyonlarda ise % 93 oranında doğru tanı koyduklarını bildirmektedirler (8).

Gelfand ve arkadaşları, yaptıkları istatistiksel analizde, mide-duodenum lezyonlarının aptanmasında tek ve çift kontrast tekniklerin duyarlılıklarını eşit bulmuşlardır (9).

Thompson ve arkadaşları 1975-1981 yılları arasında yaptıkları 7600 olgu-

luk çift kontrast üst GIS incelemesinde, 221 olguda benign gastrik ulkus saptadıklarını, bunların 199'unu izlediklerini ve sonuçta karsinoma çıkan vaka olmadığını, bu nedenle çift kontrast inceleme sonucunda benign gastrik ulkus tespit edilen olgularda endoskopik tetkikin gereksiz olduğunu bildirmektedirler (10).

Gastrit ve duodenitte kesin tanı koyduracak kriterlerin esnekliği nedeniyle, bu patolojilerin tanısında endoskopi temel yöntemdir. Fraser ve arkadaşları, 214 olguluk çalışmalarında, duodenit tespitinde ancak % 48 vakada endoskopik inceleme ili uyumlu sonuç bulmuşlardır (6,11). Çalışmamızda biz bu oranı % 64 olarak endoskopi ile uyumlu bulduk.

Yukarıda adı geçenler dışında, diğer grupların çift kontrast yöntemle genel olarak saptadıkları doğru tanı oranı % 73 ile % 96 arasında değişmektedir (12).

Çalışmamızda isedoğru tanı oranı tek kontrast yöntemle % 56,7, çift kontrast yöntemle % 79 ve endoskopik incelemede % 95 olarak saptanmıştır.

Özellikle tek kontrast yöntemle göre, çift kontrast üst GIS incelemesinin % 20,3 daha fazla bir oranda gastrik patolojilerin gösterilmesindeki katkısı oldukça anlamlıdır.

Çift kontrast tekniğin geliştirilerek standardize edilmesi, amaca en uygun kontrast maddenin sağlanabilmesiyle bu alanda tanısal katkı şüphesiz olumlu yönde artacaktır.

SUMMARY

IN DETERMINATION OF STOMACH-DUODENUM LESIONS THE DIAGNOSTIC SUPERIORITY OF DOUBLE CONTRAST RADIOSKOPIC EXAMINATION

This study has contained double contrast radiographic examinations and the comparison of their results with endoscopic method, performed on 43 cases of those sent to the department of Radiology, The Faculty of Medicine, Atatürk University, to examine their upper GIS and examined single contrast radiography before.

The real diagnostic values of both single and double contrast examinations and endoscopic examination as follows; 56,7% , 79,0% and 95,0% . The diagnostic superiority of contrast method was determined as to single contrast method.

KAYNAKLAR

- 1- Özmen M., Balkancı F., Ünsal M., Oran M.: Üst Gastrointestinal Sistemin incelenmesinde çift kontrast teknik, Radyoloji Dergisi 1, Ocak-1988, s. 36-39.

- 2- Yılmaz, A.: Duodenal Lezyonların Radyolojik, Endoskopik, Histopatolojik Karşılaştırmalı Değerlendirmesi, Uzmanlık tezi, Erzurum-1987.
- 3- Gelfand D.W., Hachiya J.: The Double Contrast Examination of the stomach Using gas-Producing granüles, Radiology 93, 1969, p. 1381-1382.
- 4- Maglinte D.T., Miller R.E.: Upper Gastrointestinal Radiology under Thereat, AJR, 142, 1984, p. 847-848.
- 5-Berk U., Işıkman E., Sümer H.: Klinik Radyodiagnostik, Ankara 1982, Cilt 2, s. 1042-1076.
- 6- Tuncel E.: Diagnostik Radyoloji, İstanbul 1989, s. 199-202.
- 7- Cornelius P., Dooley C.P., Larson A.V.: Double contrast Barium Meal and Gastrointestinal Endoscopy, Annals of İnternal Medicine, 101, 1984, p. 538-545.
- 8- Sutton D.: Textbook of Radiology and Medical Imaging, C. Livingstone, 1987, p. 817-820.
- 9- Gelfand D.W., Dale W.J., Otto D.J.: The Location and Size Gastric Ulcers: Radiologic and Endoskopik Evaluation. AJr, 143, 1984. p. 755-758.
- 10- Thompson G., Somers S., Stewenson G.W.: Bening Gastric Ulcer: A Reliable Radiologic Diagnosis. AJR- 141, 1983, p. 331-333.
- 11- Fraser G.M., Earnshaw P.M.: The double-contrast barium meal: A correlation with endoscopy; Clin. Radiol., 34/2, 1983, p.121-131.
- 12- Gelfand D.W., otto D.J.: Single-Double-Contrast Gastrointestinal Studies: Critical Analysis of Reported Statistics, AJR, 137, 1981, p. 523-528.h